

SOHÁR ANIKÓ

A pusztába kiáltott szó. Sheri S. Tepper

1993-ban teljesen véletlenül a kezembe akadt Tepper *Sideshow* [Mutatványosbódé] című regénye egy belgiumi antikváriumban. Elolvastam, szemem, szám elállt, s azóta minden regényét igyekszem beszerezni, az összes Tepper néven írt ott sorakozik a polcomon, már csak az álnéven publikált írásaira vadászom. Miért is?

Leginkább azért, mert még olyankor is elgondolkoztat, amikor nagyon nem értek egyet vele. Gyakran kérdőjelez meg természetesnek, magától értetődőnek tekintett dolgokat. Ezek végiggondolása fontos s vélhetőleg jobb, meggondoltabb emberré tesz bárkit. Olyanná, aki előbb gondolkozik, utána cselekszik. Aki nem zsigerből vagy tanult minták alapján reagál a világ elé kerülő eseményeire. Aki képes a belénevelt értékek és mintázatok felülvizsgálatára. Aki semmilyen körülmények között nem fog sem vakon engedelmeskedni, sem földadni a küzdelmet. Aki mindig arra fog törekedni, hogy maga jobbá, többé váljon, s ugyanakkor képes legyen szükség esetén alárendelni az egyénit a közösségének, elősegítse, gyarapítsa, s ha kell, szolgálja a nagyobb közösség – legyen ez család, a Föld vagy maga a világegyetem – érdekeit. Ráadásul mindezt szórakoztatóan, élvezetesen teszi, olyan történetekkel, amiktől le-esik az olvasó álla, amiket mohón fal az ember, amik elkápráztatnak, amiket sok évvel később sem felejt el, amik ott motoszkálnak a fejében, s amiktől soha többé nem látja ugyanolyannak a világot, mint annak előtte. Ezért szeretném másokkal is megosztani, amit róla tudok, s fölkelteni iránta az érdeklődést. Ugyanakkor, mivel itthon teljesen ismeretlen szerzőt fogok bemutatni, erkölcsi kötelességemnek tartom, hogy ne csak a jót mondjam el, hanem a rosszat is. Ha már tárgyilagos nem lehetek, legalább méltányos legyek.

Sheri Tepper amerikai író nő első felnőtteknek szánt regényét 1983-ban, ötvenkét évesen írta, azóta különböző írói neveken 48 regényt publikált, harmincötöt SF (aminek feloldása az ő esetében egészen biztosan nem *science*, hanem *speculative fiction*, azaz spekulatív fantasztiikum, nem tudományos), a többit horror és krimi műfajokban, a legutolsót 2014 októberében, ami tizenegy korábbi történet szálait szövi össze és viszi tovább.

Nem hiszem, hogy sok pályakezdővel történt meg az, ami vele: a kiadó közölte, hogy első regénye, melynek címe *The Revenants* [Hazajáró lelkek], túl jó bemutatkozó írásnak, s ezért megkérték Teppert, sebtiben írjon valamit, amit előbb publikálnak majd. Ennek köszönhetjük a később *The True Game* [A valódi játszma] címen egyben kiadott kilenc kötetet, tulajdonképpen egy „trilógiák trilógiáját”, ahol minden trilógia egy központi szereplő¹ szemszögéből meséli az egyébként összefüggő történetet.

¹ Mavin, egy sokféle alakot magára ölteni képes alakváltó története: *The Song of Mavin* Manyshaped [Sokalakú Mavin dala], *The Flight of Mavin* Manyshaped [Sokalakú Mavin szökése], *The Search of Mavin* Manyshaped [Sokalakú Mavin keresése]; Peter, Mavin és egy varázsló fia játssza a főszerepet a következő, életre-halálra menő játszmákról szóló trilógiában: *King's Blood Four* [Király rokona négy], *Necromancer Nine* [Nekromanta kilenc], *Wizard's Eleven* [Varázslói Tizenegy]; Jiniannak,

Rögtön az elején le kell szögezni, hogy Tepper témaválasztása és ábrázolásmódja folytán a bestsellergyártó gépezet sosem fogja bedarálni, holott páratlan tehetséggel teremt másodlagos világokat, gyarlóságukban is kedvelhető, bizarr szereplőket, abszurd helyzeteket. Kérdésvetése – a sugallt válaszlehetőségekről már nem beszélve – mindig súlyos erkölcsi problémákat feszegetnek (például, hogy mi teszi az embert emberré), evidenciáknak hitt egyéni és társadalmi konszenzusok újragondolására, állásfoglalásra készítette az olvasókat. Ennek következtében fogadtatása is erősen megoszlik: van egy (amerikai méretekben) kicsiny, ám annál lelkesebb rajongótábora, de legalább annyian nem szeretik az említettek okán. A mérvadóknak számító *Locus* magazin az SF műfaj legegységibb szerzői közé sorolja. Regényeit sokszor jelölték különféle díjakra, de egyedül a *Beauty* [Szépség] című kapott végül Locus-díjat 1991-ben, mint az előző év legjobb fantasyje. Bírálói leggyakrabban ökofeministának szokták bélyegezni, s valóban mind a környezetvédelem, mind a társadalmi nem (*gender*) kérdések hangsúlyosan jelen vannak írásaiban, a ráaggatott címke mégis félrevezető.

Bár írtam, hogy Tepper élvezetesen, egyéni stílusban alkot, mégis első pillantásra úgy tűnhet, gyakran ismétli önmagát, hiszen a megválaszolandó kérdések, az őt foglalkoztató problémák nem sokat változtak regényírói pályafutása elkezdése óta. Ugyanakkor az is látszik, hogy képes a megújulásra, más szempontok, eltérő megközelítések sokszor meghökkenítő, mégis hiteles bemutatására, jóllehet tényleg vannak gyengébben sikerült regényei, amelyekben az erős morális fölháborodás túl nagy teret kap – az esztétikai kivitelezés rovására. Magyarul még egyetlen írása sem jelent meg, nem csak a nagyközönség, de az itthoni irodalmárok, sőt az amerikai feminista irodalom vagy a kortárs angolszász fantasztikum szakértői számára is jórészt ismeretlen. Ebben az írásban Tepper életművét szeretném röviden ismertetni: az életéből azokat az eseményeket, amelyek egyértelműen hatottak írói munkásságára; nézeteit: véleményét az írásról és egyes fontos kérdésekről, valamint visszatérő, sokféleképpen ábrázolt témáit; és végül megítélését.

1. Amit Tepper életéről tudni érdemes

Shirley Stewart Douglas 1929. július 16-án született egy farmon Littleton közelében, Colorado államban. Kisebbségi klánban nőtt föl, nem kapott sok figyelmet, főként nagyanyja nevelte, s legkorábbi emléke az, hogy amikor négyéves korában öccse született, nagyanyja kijelentette: „Most, hogy már van fiúunokám, nincs többé szükségem rátok, lányokra.” Akkoriban még verték a gyerekeket, ha rossz fát tettek a tűzre: Douglaséknál azonban egyedül csak a lány kapott ki, a fiú soha.

Mivel nagyon magányos volt a farmon, verseket írt. Vonzotta az irodalom s a középiskola elvégzése után szeretett volna egyetemre menni, hogy kreatív írást tanulhasson. A szülei azonban nem engedték, a kinézett egyetem „egy lánynak túl messze van”, s beírást a helyi, kétéves, csak lányoknak fenntartott főiskolára, ami inkább afféle megőrzőként szolgált az érettségi és a házasság között, de nem sokat tanultak. Amikor négy év múlva az öccse ugyanarra az egyetemre jelentkezett, ahová a nővér szeretett volna, a fiút a szülők minden további nélkül beírást oda.

Peter kedvesének elbeszélése, amely részben átfedi Peter krónikáját, csak más szemszögből, részben továbbviszi az eseményeket a végkifejletig: Jinian Footseer [Láballátó Jinian], Dervish Daughter [Dervis lánya], Jinian Star-eye [Csillagszemű Jinian]

A házasság volt az egyetlen elfogadott módja annak, hogy egy lány elmenekülhessen otthonról, Douglas kisasszony hát férjhez ment, s Sheri S. Eberhart lett belőle. Az elvárt fiú- és lánygyermek megszülése között munkát vállalt, majd amikor a férje az ő megkérdése nélkül akarta egész hátralévő életére nemszeretem dolgok végzésére kényszeríteni, elvált tőle s egyedül nevelte tovább két gyermekét. Huszonkilenc évesen, miután öt évig volt a CARE alkalmazottja, megkérték, hogy ő beszélgesse el szóba jöhető utódával s lelkére kötötték, hogy csak férfinak adhatja az állását a sajátjánál magasabb fizetéssel, azzal a megjegyzéssel: „Tudjuk, hogy ez több, mint amit te kaptál, na de ő férfi!” Az nem számított, hogy a kiszemelt illető nyugalmazott őrnagyként teljes nyugdíjat kapott s önmagán kívül senkit nem kellett eltartson, míg Tepper két gyereket is nevelt. Az ilyen diszkrimináció akkor is feldühítette, most is bőszi.

A hatvanas évek végén házasodott össze Gene Tepperrel, akinek fölvette a nevét, azóta Sheri S. Tepper. 1962 és 1986 között egy családtervező központban dolgozott. Meggyőződésből vállalta annak igazgatását, mert a főiskolán mély benyomást gyakoroltak rá a túlnépesedésről tanultak és saját megfigyelései a természetes környezet átalakulásáról, nevezetesen az a vidék, ahol felnőtt, teljesen beépült, fa csak hírmondóba maradt, az állatok is kiszorultak, farm helyett városrész lett. Amikor a gyermekei felnőttek, elkezdett újra írni, több álnevet használva (A. J. Orde; B. J. Oliphant: krimi; E. E. Horlak: horror; Sheri S. Eberhart: versek; Sheri S. Tepper: sf). Jelenleg az új-mexikói Santa Fében egy vendégeket fogadó farmon él.

2. Tepper gondolatai magáról mint íróról és a világról

Tepper azt állítja magáról, hogy egyáltalán nem tudatos író, hiszen nincs semmilyen formális végzettsége, mindössze annyit tud az irodalomról, amit középiskolában megtanított neki kiváló irodalomtanára. Született mesemondónak tartja inkább magát, akinek fogalma sincs arról, amikor belekezd egy történetbe, hogy annak mi lesz a vége s a boldog végkifejletet miféle kacskaringókon keresztül éri majd el, csak hagyja magát sodortatni, viszi a mese árja. Eleinte csak egy helyzet vagy egy alak kelti föl az érdeklődését, s mikor azok életre kelnek, egyáltalán nem érzi úgy, hogy neki ehhez különösebben köze lenne, főleg olyankor, amikor szereplői önállósulnak s ki kell ókumlálnia, hogyan is jutottak azok az alakok oda, ahova, s onnan merre tartanak tovább. Megesett, hogy az egyik szereplőjének irányváltásától maga is teljesen elképedt.

Meggyőződése, hogy vannak mesemondók meg művészi írók. Utóbbi az a fajta, amelyik elnyeri a díjakat, s őket idézik az irodalmat tanítók, hogy milyen nagyszerűen is tudnak írni. A hozzá hasonló prédikátorok azonban általában mesemondók. Néha a két tehetség keveredik, ám Tepper biztos benne, hogy a művészi író mindent fölálldoz az írás kívánalmainak, bármilyen szereplőt, bármelyik erényt, a jóságot vagy tisztaságot. A „nagyszerű írások” többnyire tragédiák. A „nagyszerű írások” gyakran elkeserítenek, depresszióba döntenek. Ezzel szemben a mesemondó azt szeretné, ha hallgatója/olvasója élvezné a mesélést. A történetmondó talán nem is tudja, mik az elvárt irodalom kívánalmai, csak azt akarja, melegegjen, viduljon, repessen az olvasó szíve, nem pedig a különféle irodalmi eszközök briliáns alkalmazásán ügyködik. Még az is megeshet, hogy a mesemondónak nincsenek is tudatosan használt irodalmi technikái.

Jóllehet Teppernek igenis vannak több-kevesebb sikerrel használt irodalmi technikái, az egészen bizonyos, hogy elsősorban mesemondói kvalitásai emelik ki a többi író közül. Ugyan-

akkor mulatságos látni, hogy miközben elítéli azokat az írókat, akik a történetet alárendelik a technikai virtuozitásnak, ő maga is „beáldozza” a mesét az eszmeiségnek kevésbé sikerült regényeiben (pl. *Fish Tails* [Halfarkak]). Nem véletlenül jelentette ki: „Azzal vádolnak, hogy olyan író vagyok, aki prédikál, holott én prédikátor vagyok, aki ír.”

Az első pillanattól kezdve ugyanazok a súlyos gondok foglalkoztatják: a természet egyre kisebb területre zsugorodása, a fajok kipusztulása, a biodiverzitás folyamatos csökkenése s ennek folyományaképpen a természetrombolók iránt érzett gyűlölet. Az ész nélküli szaporodás és a túlnépesedés. A bigottéria és a szexizmus. A fogyasztói társadalom fenntarthatatlansága mind gazdaságilag, mind morálisan. Az egyenlőség kérdése: ugyan miért is tekintik sokan elsőnek és mindennek fölött valónak az emberi fajt? Egy interjúban (2008) így fogalmazta meg ezt a számára mindennél taszítóbb mentalitást:

Első az én (hadd éljek úgy, ahogy nekem tetszik), első az emberi faj (pusztuljon minden más, ha az hasznomra válik), első a sperma (ne legyen születésszabályozás), első a születés (ne legyen abortusz), első a férfi (ne legyenek jogai a nőknek), első az én kultúráim/törzsem/nyelvem/vallásom (szeparatizmus és terrorizmus), első az én rasszom (ne legyenek emberi jogok), első az én politikai nézetem (köcsög komcsik/lepra libsik/rohadt reakciók), első az én országom (lengessük a zászlókat) és, mindennek fölött, legislegelső a profit.

Idekapcsolható még a kirekesztés-kirekesztettség, a hontalanság és az erőszak kérdésköre is, amelyeket talán a már emlegett *Beauty* vagy a csak lazán összekapcsolható könyvekből álló Marjorie Westriding-trilógia szemléltet a legsokoldalúbban (*Grass* [Fű], *Raising the Stones* [A kövek föllállítása] és *Sideshow*). A pikareszk és a fejlődésregény legjobb hagyományait ötvöző *Beauty* egyetlen, összefüggő, ésszerű és érthető családtörténeté fűzi össze a legismeretesebb meséket, hogy a keresztes háborúktól a siralmas falanszterjövőn, a Poklon, Tündérországban és más költött világokon át jusson el az „és boldogan éltek, míg meg nem haltak” fonákjáig.

Mindezeknek köszönhetően Tepper a társadalmi nemeket is szokatlanul kezeli s a jól ismert klisék nála rendszerint megfordulnak, hősnői kitörnek a hagyományos női szerepekből: *The Margarets* [A Margitok] című regényében a megmentendő királykisasszony (*damsel in distress*) helyett a bajba jutott királyfit megmenti s férjül veszi a hét részre hasadt főszereplő egyik hetede; a *Sideshow*-ban a történet végén a lány nem megy feleségül igen vonzó s őt nagyon szerető szerelmeséhez, hanem fontosabbnak tartja az önmegvalósítást (*love interest*), vagy *The Fresco* [A freskó] című regényében a hősnő felrúgja házasságát az őt részegen rendszeresen elverő férjjel s később egy idegen faj képviselőjével találja meg a szellemi-érzelmi harmóniát (*happy ending*) – hogy csak néhány kiragadott példát sorakoztassak föl a sok közül. *Six Moon Dance* [Hat hold táncol] című könyve pedig egy olyan társadalmat tár elénk, amelyben a nők dominálnak és a fiatal férfiak egy részét kezelik szexuális tárgyként...

Tepper istenfelfogását és vallásokhoz való viszonyát talán azzal a kiegészítésével lehet érzékelteni, amit a híres „Isten nem hazudik” mondáshoz fűzött: Isten nem hazudik és – bármilyen nemű legyen is – nem is szed rá! (*“God doesn't lie and he/she/it doesn't fool around!”*). Szerinte az evolúciónak köszönhetjük az értelmet, a közlés képességét és a szünni nem akaró tudásvágyat – s minden, ami ezeket gátolja, gonosz, a világegyetem céljával ellentétes. Bármelyik vallás, amelyik azt állítja, ismeri az egyetlen és kizárólagos igazságot, gonosz, mert korlátozza a tudást. Bármelyik politikai testület, amelyik azt mondja, birtokában van az

egyedüli igazságnak, gonosz. Ugyanezen okból. Minden elnyomó rendszer, amelyik uralma alá próbálja vonni a felfedezéseket és kísérletezéseket, gonosz. Ugyanezért. Minden rezsim, amelyik az igazságot megkérdőjelezhetetlen, ugyanakkor sem nem igazolható, sem nem bizonyítható hittételek és események egységeként határozza meg, nem csupán gonosz, hanem nevetséges is. Idetartozik szerinte az összes mitológia, csoda, stb., mert ha a teremtés jó okkal történt, ha Isten tényleg maga tette, akkor az ember jobban teszi, ha elhiszi, hogy a teremtés minden része, beleértve az értelmet is, végső soron emberi elmével kideríthető okból történt.

Tepper azokat tartja sokra, akik a fejlődést, az előrelépést, a tudás gyarapítását szolgálták, akik azon dolgoztak, hogy magát a problémát számolják föl, nem csupán a tüneteket igyekeznek enyhíteni. Az ő szemében a járványos gyermekbénulás elleni védőoltás minden tekintetben fölülmúlja a haldoklók ápolását, s ha rajta múlna, alighanem Salkot avatták volna szentté Teréz anya helyett.

De nem csak ennyiben helyezkedik szembe a közvélekedéssel. Tepper provokatív emberdefiníciója is sokaknál kiverte a biztosítékot, csakúgy, mint *The Gate to Women's Country* [A nők országába nyíló kapu] című disztópiájában gyakorolt eugenika, fajnemesítési program, melynek során a kívánalmaknak meg nem felelő nőket tudtukon kívül sterilizálják és az agresszív férfiak sem szaporodhatnak, hátha sikerül ily módon kinevelni a háborúskodásra való hajlamot az emberiségből. Tepper szerint embernek nem születünk, hanem azzá válunk, és ebben fontos szerepet játszik az emberségesség, az együttérzés szempontjai. Az, aki képes szándékosan bántani másokat, nem ember. Ugyanakkor nem kizárt, hogy a bonobók, a bálnák és a delfinek emberek. Ez az álláspont természetesen igen népszerűtlen, gyakorlatilag minden oldalról támadják érte, szemére vetik, hogy semmi együttérzést nem tanúsít az emberek iránt, sőt diszkriminatív, hiszen például a bonobó fajt pozitív diszkriminációban részesíti, nem egyenként vizsgálja, mint az embereket. A gondolkodásra és állásfoglalásra készítő eszmék amúgy is hemzsegnek minden írásában. A társadalomra veszélyes és káros egyedeket végleg elkülönítik (*The Fresco*). A sokféleség és tolerancia jegyében minden mesterségesen áttelepített társadalom úgy tehet, ahogy jónak látja, teszem azt, emberáldozatokat is bemutathat, vagy rituálisan megerősíthatja a serdülő lányokat, vagy fonott kosárban kитеheti a folyóra a nem kívánt gyermekeket – s minden külső beavatkozás vagy belülről indított reformkísérlet tilos (*Sideshow*). A tizenegy különleges – a gondolatolvasástól az alakváltásig terjedő – képességekkel illetve ezek kombinációjával rendelkező emberek ezeket az adottságokat részint az egymás közti harcra használják, részint a közönséges „parasztok”, azaz ilyen képességekkel nem bíró emberek elnyomására, részint a gyarmatosított, ám a későbbiekben értelmesnek bizonyuló bolygó fölprédálására (*The True Game*). Az emberi faj mindaddig a világegyetem számkivetettje marad (pl. *The Margarets*), míg nem tesz szert kollektív tudatra (ld. *The True Game: bao*), vagy faji emlékezetre, vagy közös lélekre, mely esetben az emberiség legfőbb bűnei – a gyengébbek elnyomása, a környezet föllélése, stb. – egy csapásra megszűnnének.

Sarkított, az uralkodó nézetekkel szándékosan szembehelyezkedő véleménye miatt kritikusai nácinak, néha „femináci”-nak bélyegzik; utóbbi különösen elgondolkodtató, mivel a nőmozgalomban sokan nem tartják elég feministának – közülük azonban néhányan nagyon is egyetértenek azzal, hogy Tepper kérdésvetéseire kirekesztők, „balos fasizmussal kokettálnak” (Swirsky). S valóban, a híres 2008-as interjúban arra a kérdésre, hogy ha megváltoztatnának három dolgot, mik lennének azok, a harmadik pont ijesztően hangzik:

Azt az elképzelést, hogy a börtönben töltött idővel valaki törlesztette adósságát a társadalomnak, töröljük a szótárból. Azokat, akik nem emberek, végleg el kell különíteni a társadalomtól. Azokat, akik szándékosan bántanak másokat soha nem szabad újra visszaereszteni a társadalomba. Ebbe beleértendő az őrültek, az alkoholisták és a teljesen ki nem gyógyítható függőségtől szenvedők. Elég abból, hogy „Ó, ha beveszi a gyógyszerét, nincs vele semmi baj, csak folyton elfelejti bevenni a gyógyszereit”! A fegyverekkel és drogokkal üzletelők, a feleségverők, a sorozatosan nemi erőszakot elkövetők, a pedofilok és hasonlók is ideértendőek. Fallal körülvett városok építendőek a pusztában, s minden nememberi személyt sterilizálni kell és odaküldeni, éljenek ott együtt, s termeljék meg a maguk élelmét. Nem lesz semmiféle érintkezés velük, kivéve a tanulmányozásukat, ami esetleges „kigyógyításukat” célozza. Nem lesz semmiféle beszéd arról, hogy ez az elkülönítés „embertelen”, mert az ily módon elzárt személyek a fogalom értelme szerint nem emberek. (Miért, te nem undorodsz attól, amikor azt olvasod, hogy egy fickót hatszor elkaptak ittas vezetésért, de csak akkor zárták börtönbe, amikor megölt egy öttagú családot, és most kiengedik, mert törlesztette adósságát a társadalomnak? Ki találta ki ezt a hülyeséget?) A nememberek városai sosem lesznek túlszűfoltak, mert a lakosok valószínűleg komoly rendszerességgel kinyírják majd egymást.

Talán politikai korrektség szempontjából a másik elfogadhatatlan Tepper-doktrína az, hogy nem az számít, amit egyénenként teszünk, hanem az, amit fajként – s ez már a legelsőként kiadott sorozatában, a trilógiák trilógiájának nevezett *The True Game*-ben fölbukkant, amely három szereplő három-három izgalmas, kalandos és fordulatos történetén keresztül ismerteti meg az olvasót a fentebb felsorolt kérdéskörök mindegyikével.

Mindazonáltal még azok a feminista írók is, akik maximálisan elutasítják Tepper gondolkodásmódját, mint például az előbb citált Rachel Swirsky, aki a már emlegetett Tepper-interjú hatására új káromkodások tucatjait ötlelte ki, vagy Donna McMahon, aki szerint a Tepper írásai mélyén megbújó ideológia „feminista öko-pogány halandzsa”, elismerik, hogy kiváló mesemondó, hogy lebilincselően ír, jóllehet van, aki azért hozzáteszi, néha nem ártana egy jó szerkesztő, aki az író szócsovéként föllépő szereplők beszédeit némileg meghúzná, s olyan is akad, aki a túl sokszor előforduló „galaktikus szociális munkások” szerepeltetését kárhóztatja.

Teppert azonban még azok is olvasásra érdemesnek ítélik, akik fanyalognak ítélezésétől és a regényeiben található megoldásoktól időnként siktófrászt kapnak. Ennek oka a hiteles, részletesen kidolgozott másodlagos világ (történelem, nyelv, szokások, flóra, fauna, stb.), pergő és feszültséggel teli cselekmény, hihető és kellőképp megindokolt jellemábrázolás, ami különösen az elvetemült gonoszok esetében lenyűgöző, mert rokonszenves és kedvelhető szereplőket sokkal könnyebb megalkotni, mint egyáltalán nem sematikus sátánokat, továbbá az olvasmányos stílus, játékos és képzeletgazdag nyelvhasználat és a sokrétű humor. Mindezek felül külön érdekessége a Tepper-regényeknek, hogy sokszor látszólag szintiszta fantasy-k, s csak később kapunk tudományos magyarázatot és derül ki, hogy mindvégig spekulatív fantasztikummal volt dolgunk. Vegyük a trilógiák trilógiáját! Ott a már emlegetett tizenegy különleges képesség s azok számtalan kombinációja, melyek elnevezése egyértelműen mesevilágra vagy a középkorra enged következtetni – Bőreváltó, Boszorkány, Uralkodó, Bűbajos, stb. –, de aztán egy nem várt fordulattal megtudjuk, hogy a Földről érkezett úrhajó hozta magával az első telepatát, az összes különleges képességgel rendelkező ember ősanját. *A Plague of Angels* [Angyaljárvány] című regény története egy archetípusokkal teli falu-

ban kezdődik, ahol ott lakik az Árva, a Hős, a Gonosz Boszorkány, a Falu bolondja és a többiek, előfordulnak beszélő állatok is, hogy aztán, többek közt, gengszterek uralta városokról és az emberiség csillagközi kirajzásáról is szó essék.

Tepper rendszeresen alkalmaz a sci-fiben bevett elemeket: előfordulnak nála úrutazások, időutazások, térkapuk, paranormális képességek, nukleáris fegyverek, robotok, klónozás, génmanipuláció, ember-gép hibridek azaz kiborgok, értelmes bolygó, számtalan idegen faj, és még hosszasan sorolhatnánk. Bár más konvenciók, más tematikák elemeit is használja, írásait mégis sci-fiként szokás osztályozni, ami részint meg is magyarázza viszonylagos kizsorszorulását a fősodorból: feminista megközelítés, harcos környezetvédő felfogás, sf-motívumok s mindezek már a nyolcvanas években, amikor a disztópiák még messze nem örvendtek olyan népszerűségnek, mint manapság. Ráadásul Tepper regényei néha csak látszólag antiutópiák s sokszor *happy end*del érnek véget. Bár persze ez ízlés kérdése: boldog befejezésnek tekintjük-e, ha az emberiséget szinte kipusztító járvány sújtotta Földről a távoli jövőbe csöppen a hősnő, ahol a kevés ember még mindig az időközben értelmessé lett állatfajok szolgálójaként vezekel korábbi bűneiért (*The Family Tree* [A családfa])? *Happy end*-e, ha az emberiség csak úgy maradhat fenn, ha lemond mostani alakjáról s idomul a víz alatti élethez, mely drasztikus változás elfogadása vízvázasztó (szándékos!) a túléléshez (*The Waters Rising* [A vizek áradása])?

Ugyanakkor hány író lenne képes a karrierje elején megírt művét összekötni a pályája végén született alkotásával? Tepper 2010-ben kiadta a már említett *A Plague of Angels* folytatását *The Waters Rising* címen, majd 2014-ben megjelent a *Fish Tails*, ami nem csupán ezt a két könyvet vitte tovább, hanem össze is kötötte őket a már többször citált *The True Game* világával, így a tizenkét kötet együttesen még gazdagabb, még több rétegű szöveget hoz létre.

Egy jó könyvesboltban így ajánlják a szerzőt és könyveit: „Eredetiségük és a szerző ragyogó írásművészete miatt érdemes Tepper könyveit elolvasni, még ha néha bizarr is a cselekmény. Tepper regényei a fantasy és a science fiction kereszteződésai, mégis időtlen kérdésekkel foglalkoznak, mint az egyenjogúságért folytatott küzdelem, a hatalmi egyensúly a nemek között, valamint a társadalom vallásos irányításának hatása. Hajítsunk bele jó sok science fiction és fantasy összetevőt (különös állatok, idegen lények, különleges erők, stb.) és voilà – kész is a tudatmódosító történet!” Egyetértek.

FORRÁSOK

- McMahon, Donna. *Raising the Stones*. Könyvismertető. <https://www.sfsite.com/06a/rs129.htm> 2002, online
- Sheri S. Tepper. A website dedicated to Sheri Tepper's works... [Sheri Tepper műveinek honlapja] <http://sheri-s-tepper.com/>
- Szpatura, Neil. Of Preachers and Storytellers: An Interview with Sheri S. Tepper [Prédikátorokról és mesemondókról: interjú Sheri S. Tepperrel]. in: *Strange Horizons*, 2008. július 21. online: <http://www.strangehorizons.com/2008/20080721/szpatura-a.shtml>
- Swirsky, Rachel. That which deranges the senses. <http://rachel-swirsky.livejournal.com/227620.html>. 2011. április 13. online
- Tepper, Sheri S. könyvei
- The Rejectionist. Sheri S. Tepper's Dystopias. <http://www.tor.com/blogs/2011/04/sheri-s-teppers-dystopias> 2011. április 12. online